

1. 1918., studeni 18., Savjetnik predsjednika SAD-a Edward House izvješćuje State Department da ga je nazvao predsjednik Narodnoga vijeća u Zagrebu Anton Korošec te ga zamolio da američke snage okupiraju dijelove jadranske obale zbog sprječavanja napredovanja talijanske vojske.

NARA, M 358, R 2, 860H.00/33

TELEGRAM RECEIVED

ERR

SPECIAL GREEN.

From

Paris.

Dated Nov. 18, 1918

Recd.¹ 7: 27 p.m.

Secretary of State

Washington.

Number 120. November 18, 11 p.m.

~~Secret for the President.~~ Doctor Korosec², President of the Jugo-Slav Provisional Government at Agram³, called on me to today and expressed apprehension lest owing to the want of sympathy between the Jugo-Slav and the occupying Italian troops, conflicts might ensue. He expressed the fear that political agents might even attempt to provoke such conflicts. He consequently requested the American Government to send American troops to occupy strategic points and points where trouble is feared, in common with the Italians.⁴ As Signor Orlando⁵ made an identical request of me less than a week ago, asking

¹ Received.

² Korošec, Anton (1872. – 1940.), političar, katolički svećenik; predsjednik Slovenske narodne stranke (Slovenske ljudske stranke). Bio je predsjednik Jugoslavenskoga kluba u Carevinskom vijeću gdje je 30. svibnja 1917. pročitao Svibanjsku deklaraciju sa zahtjevom ujedinjenja Slovenaca, Hrvata i Srba u samostalnu državnu tvorevinu unutar Austro-Ugarske. Bio predsjednikom Narodnoga vijeća SHS-a (listopad/studeni 1918.) koji je s predsjednikom vlade Kraljevine Srbije Nikolom Pašićem u Ženevi 9. studenoga 1918. potpisao Ženevski sporazum prema kojemu je vlada Kraljevine Srbije priznala Državu SHS kao ravnopravnu u pregovorima o ujedinjenju južnih Slavena. Tijekom Kraljevine SHS/Jugoslavije bio je potpredsjednikom njezine prve vlade, te ministar unutarnjih poslova u nekoliko navrata (1924., 1928., 1935.). (*Hrvatska enciklopedija* sv. 6 Kn – Mak (Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2004), 165).

³ Narodno vijeće SHS-a.

⁴ Dana 3. studenoga 1918. u vili Giusti kraj Padove Austro-Ugarska je potpisala primirje s Antantom, odnosno Talijanima koji su bili njezini jedini predstavnici. Austro-Ugarskoj naložena je demobilizacija i trenutno napuštanje svih osvojenih područja, ali i povlačenje iza linije određene Londonskim ugovorom. Prema tekstu primirja, ta područja trebala su biti okupirana od strane Antante i američkih postrojbi, međutim, većinu je okupirala talijanska vojska. Tako su već tijekom studenoga Talijani okupirali Rijeku, Zadar, Pulu, Šibenik, Knin, sjeverni dio Dalmacije, sve dalmatinske i kvarnerske otoke osim Brača i Šolte.

⁵ Vittorio Emanuele Orlando (1860. – 1952.), talijanski pravnik, sveučilišni profesor i političar. Obnašatelj različitih dužnosti u talijanskim vladama od 1903. do 1917. godine kada postaje talijanski ministar

DOKUMENTI

that American troops be sent to occupy towns and (...) ⁶ in former Austro Hungarian territory, where half of the population was Italian and the balance Slav, I feel that the request of Doctor Korosec merits your earnest consideration.

Doctor Korosec said that he ventured to make this request because he and his countrymen regarded the President as a liberator, and the United States as their second fatherland, owing to the large immigration of recent years.

As events are moving rapidly, if any steps are taken they should be taken promptly. I ought to say that even with your approval it will be necessary for me to take matter up with both the British and French Governments as they might have objections.

R.A.R.

EDWARD HOUSE.

2. 1918., studeni 22., Brzovjav savjetnika predsjednika SAD-a Edwarda Housea State Departmentu u kojem ga izvješćuje da su Britanci potvrdno odgovorili na američki prijedlog o slanju svojih postrojbi na austro-ugarska područja uz napomenu „da bi bilo od iznimne važnosti kada bi američke postrojbe pratile talijanske postrojbe pri okupaciji austro-ugarskih područja.“

NARA, M 358, R 2, 860H.00/42

TELEGRAM RECEIVED

P.J.P

SPECIAL GREEN.

From

Paris,

Dated November 22, 1918.

Recd.⁷ 9.20 p.m.

Secretary of State,

Washington, D.C.

Filed 11.58 p.m. number 145 priority A.

November 22, 11 p.m.

predsjednik (1917. – 1919.). Zauzimao se za potpuno ispunjenje odredbi Londonskoga ugovora iz 1915. uključujući i grad Rijeku. Jedno vrijeme bio je uz Benita Mussolinija, ali se iz političkoga života povukao 1924. godine. Političku aktivnost obnovio je 1944.; bio senatorom od 1948. do smrti. (*Hrvatska enciklopedija*, (Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2006), 138).

⁶ Nečitko.

⁷ Received.